

Werkmaterialen concepteindtermen voor leraren

Definitief conceptexamenprogramma
Nederlandse taal en literatuur
vmbo-gl/tl

September 2026

Hoe te gebruiken?

- Op de A4-pagina's staan vier kaartjes met eindtermen.
- Print de A4-pagina's dubbelzijdig en op ware grootte. Bij voorkeur op stevig papier en in kleur.
- Lamineer de A4-pagina's eventueel.
- Snijd of knip de A4-pagina's volgens de richtlijnen in het printvoorbeeld (*zie volgende pagina*).
- Dit werkmateriaal kun je gebruiken in je vaksectie of in overleg met je team.

Meer tips hoe je de kaartjes kunt inzetten vind je op: Actualisatie examenprogramma's | SLO:
www.actualisatie-examenprogrammas.nl

Dit is een uitgave van:

SLO, in opdracht van het ministerie van OCW.

2026 SLO, Amersfoort

Mits de bron wordt vermeld, is het toegestaan zonder voorafgaande toestemming van de uitgever deze uitgave geheel of gedeeltelijk te kopiëren en/of verspreiden en om afgeleid materiaal te maken dat op deze uitgave is gebaseerd.

Informatie

www.actualisatie-examenprogrammas.nl

Instructies

- Print de A4-pagina's dubbelzijdig op ware grootte: zorg ervoor dat de printrichting op de lange zijde van het papier is ingesteld:

- Uitsnijden volgens de stippellijn in het voorbeeld op deze pagina.

Eindterm 2

De leerling evalueert en reflecteert op zakelijke en literaire teksten, passend bij het lees-, kijk- of luisterdoel. (B)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van overeenkomsten en verschillen in feiten, meningen, argumenten en perspectieven;
- beschrijven van inhoudelijke relaties binnen en tussen teksten;
- beschrijven van overeenkomstige en tegenstrijdige inhoud binnen en tussen teksten;
- beoordelen van relevantie en betrouwbaarheid van teksten;
- reflecteren op de inhoud en vorm van teksten.

Eindterm 3

De leerling verwerkt doelgericht informatie uit mondelinge, schriftelijke en digitale bronnen. (B)

Het gaat hierbij om:

- formuleren van een zoekopdracht op basis van een gegeven onderzoeksvraag;
- inzetten van geschikte zoekstrategieën en -hulpmiddelen;
- selecteren van bruikbare bronnen en informatie;
- ordenen van kennis en inzichten.

Eindterm 4

De leerling reflecteert op de mogelijkheden en beperkingen van digitale communicatiemiddelen. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen hoe digitale technologie de communicatie in het dagelijks leven beïnvloedt;
- verkennen hoe makers van digitale media de aandacht van gebruikers trekken en vasthouden, en reacties uitlokken;
- reflecteren op de mogelijkheden, beperkingen en geschiktheid van digitale middelen bij het verwerken en produceren van teksten.

Eindterm 1

De leerling toont begrip van zakelijke en literaire teksten, passend bij het lees-, kijk- of luisterdoel. (B)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van communicatieve doelen, publiek en context in relatie tot het genre;
- beschrijven van feiten, meningen, argumenten en perspectieven;
- verwoorden van hoofd- en bijzaken, hoofdgedachte en thema;
- beschrijven van inhoudelijke relaties binnen teksten;
- verwoorden van inhouden en betekenis van de tekst.

Eindterm 2

De leerling evalueert en reflecteert op zakelijke en literaire teksten, passend bij het lees-, kijk- of luisterdoel. (B)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van overeenkomsten en verschillen in feiten, meningen, argumenten en perspectieven;
- beschrijven van inhoudelijke relaties binnen en tussen teksten;
- beschrijven van overeenkomstige en tegenstrijdige inhoud binnen en tussen teksten;
- beoordelen van relevantie en betrouwbaarheid van teksten;
- reflecteren op de inhoud en vorm van teksten.

Eindterm 3

De leerling verwerkt doelgericht informatie uit mondelinge, schriftelijke en digitale bronnen. (B)

Het gaat hierbij om:

- formuleren van een zoekopdracht op basis van een gegeven onderzoeksvraag;
- inzetten van geschikte zoekstrategieën en -hulpmiddelen;
- selecteren van bruikbare bronnen en informatie;
- ordenen van kennis en inzichten.

Eindterm 4

De leerling reflecteert op de mogelijkheden en beperkingen van digitale communicatiemiddelen. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen hoe digitale technologie de communicatie in het dagelijks leven beïnvloedt;
- verkennen hoe makers van digitale media de aandacht van gebruikers trekken en vasthouden, en reacties uitlokken;
- reflecteren op de mogelijkheden, beperkingen en geschiktheid van digitale middelen bij het verwerken en produceren van teksten.

Te denken valt aan:

- overeenkomsten en verschillen benoemen tussen adviezen op verschillende websites en aangeven welk advies het meest bruikbaar is;
- een onderbouwde keuze maken voor een product op basis van de prijs-kwaliteitverhouding;
- teksten over eenzelfde onderwerp rangschikken op basis van relevantie;
- de betrouwbaarheid van een bericht op sociale media bespreken door te kijken naar de inhoud en het beeldgebruik.

Te denken valt aan:

- de hoofdzaken van een zakelijke tekst navertellen;
- een tijdlijn maken van de gebeurtenissen in een literair werk;
- een stappenplan volgen om privacy- of beveiligingsinstellingen te configureren;
- een satirisch tv-programma bekijken en in tweetallen de belangrijkste inhoud samenvatten.

Te denken valt aan:

- een poster maken over de voor- en nadelen van digitale communicatiemiddelen bij het produceren van teksten;
- de manieren onderzoeken waarop influencers zich presenteren;
- een vergelijking maken van de eigen online en offline communicatie met leeftijdgenoten;
- klassikaal bespreken hoe informatie op internet en sociale media gepresenteerd wordt en wat dat betekent voor de betrouwbaarheid.

Te denken valt aan:

- aantekeningen maken tijdens het luisteren naar een podcast;
- een overzicht maken van mogelijke vervolgopleidingen op basis van vooraf gestelde criteria;
- een presentatie voorbereiden waarin een vraag beantwoord wordt vanuit minimaal twee invalshoeken;
- actuele teksten verzamelen over een onderwerp uit een profiel(keuze)vak.

Eindterm 5

De leerling schrijft afgestemd op doel, publiek en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- teksten uit zakelijke genres, gerelateerd aan alledaagse, maatschappelijke en beroepscontexten;
- ordenen en in eigen woorden weergeven van gegenereerde en geselecteerde inhoud;
- gestructureerd verwoorden van ervaringen, gevoelens, ideeën, meningen en redeneringen in begrijpelijk en passend Nederlands;
- toepassen van kennis over taalverzorging, taalgebruik, genrekenmerken en bronvermelding, waar nodig met behulp van taaladviesbronnen;
- passend opmaken van een tekst, waar nodig met gebruik van tabellen en figuren.

Eindterm 6

De leerling spreekt afgestemd op doel, publiek en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- teksten uit zakelijke genres, gerelateerd aan alledaagse, maatschappelijke en beroepscontexten;
- gestructureerd verwoorden van ervaringen, gevoelens, ideeën, meningen en redeneringen in begrijpelijk en passend Nederlands;
- afstemmen van taalgebruik, stemgebruik en non-verbale communicatie;
- afstemmen van medium en inhoud op kennis, achtergrond en perspectief van het publiek;
- passend inzetten van visuele ondersteuning.

Eindterm 7

De leerling gebruikt taal op een creatieve manier. (E)

Het gaat hierbij om:

- op verschillende manieren verwoorden van ervaringen, fantasieën, gedachten, gevoelens en ideeën;
- zichzelf uiten door te experimenteren met klanken, woorden, zinnen en taalconventies;
- experimenteren met literaire en visuele middelen in teksten;
- verwoorden van keuzes met betrekking tot inhoud, vorm en taalgebruik.

Eindterm 8

De leerling voert gesprekken afgestemd op doel, gesprekspartner(s) en context. (B)

Het gaat hierbij om:

- actief bijdragen aan gesprekken gerelateerd aan alledaagse, maatschappelijke en beroepscontexten;
- initiatief nemen, actief luisteren en passend reageren op signalen en bijdragen van gesprekspartner(s);
- afstemmen van taalgebruik, stemgebruik en non-verbale communicatie;
- afstemmen van inhoud op kennis, achtergrond en perspectief van de gesprekspartner(s);
- toepassen van gespreks- en taalconventies.

Te denken valt aan:

- een presentatie houden voor ouders en leerlingen uit klas 2 om hen te informeren over de bovenbouw;
- een TED-talk houden over een maatschappelijk onderwerp;
- een promotiefilmpje over een boek, film of theaterstuk maken voor leeftijdgenoten;
- een rondleiding door een museum verzorgen voor medeleerlingen.

Te denken valt aan:

- een informatieve tekst over een onderwerp uit een profiel(keuze)vak schrijven voor klasgenoten;
- een wervende webtekst schrijven over een bedrijf of organisatie waar de leerling stage loopt of werkt;
- informatie uit een infographic verwerken tot een tekst die begrijpelijk is voor leerlingen in de brugklas;
- een eigen tekst omzetten naar een ander medium, bijvoorbeeld een webpagina voor een specifiek publiek.

Te denken valt aan:

- een discussie voeren over een actueel maatschappelijk probleem;
- een klantgesprek voeren in een (gesimuleerde) beroepscontext;
- een interview houden met iemand die een andere thuistaal heeft dan het Nederlands over de voor- en nadelen daarvan;
- een debat voeren over een landelijke kwestie, met aandacht voor duidelijk spreken en respectvolle interactie.

Te denken valt aan:

- een kort verhaal schrijven op basis van een nieuwsbericht;
- een eigen tekst of presentatie boeiender of aantrekkelijker maken door te spelen met taal en beeld;
- een reclameboodschap maken waarin klank en rijm een belangrijke rol spelen;
- een liedtekst schrijven over een specifieke gebeurtenis op school.

Eindterm 9

De leerling voert gesprekken om tot kennisopbouw, begrip of een aanpak te komen. (B)

Het gaat hierbij om:

- verwoorden van kennis, ideeën en standpunten met argumenten;
- ruimte bieden voor bijdragen van gesprekspartners en vragen om toelichting, verklaring of bevestiging;
- luisteren naar, doorvragen op en ter discussie stellen van de ideeën en perspectieven van gesprekspartners;
- beargumenteerd accepteren of verwerpen van andermans argumenten;
- samenvatten van inzichten en oplossingen of trekken van conclusies.

Eindterm 10

De leerling toont inzicht in zakelijke en literaire genres. (B)

Het gaat hierbij om:

- benoemen van kenmerken met betrekking tot context, doel, inhoud en vorm, passend bij een genre;
- beschrijven van genrespecifieke kenmerken van taalgebruik.

Eindterm 11

De leerling beoordeelt de overtuigingskracht van een tekst en de auteur of spreker. (B)

Het gaat hierbij om:

- benoemen van standpunt en argumenten;
- beoordelen van de geloofwaardigheid van de auteur of spreker;
- beschrijven van de manier waarop gevoelens worden opgeroepen bij het publiek, al dan niet via framing.

Eindterm 12

De leerling reflecteert op taalvariatie en taalverandering. (E)

Het gaat hierbij om:

- vergelijken van talen en taalvariëteiten in de eigen omgeving;
- beschrijven van overeenkomsten en verschillen tussen talen en taalvariëteiten;
- verkennen hoe talen en taalvariëteiten veranderen;
- reflecteren op het eigen meertalig repertoire en op meertaligheid in het Nederlandse taalgebied.

Te denken valt aan:

- een klassengesprek voeren over het gebruik van jongerentaal en vooroordelen van anderen daarover;
- een gezamenlijke oplossing bedenken voor een lastig vraagstuk uit een ander schoolvak;
- een evaluatiegesprek voeren waarbij de eigen schrijfvaardigheidsontwikkeling centraal staat;
- een groepsgesprek voeren over de verschillende manieren waarop spanning wordt opgebouwd in een verhaal en de verfilming daarvan.

Te denken valt aan:

- genrekenmerken van een gebruiksaanwijzing en een kookrecept met elkaar vergelijken;
- websites van verschillende goede doelen vergelijken en uitleggen welke het communicatieve doel het best bereikt;
- een tabel of infographic maken met typische vormkenmerken van verschillende genres;
- aan de hand van de opbouw en het taalgebruik uitleggen tot welk genre een tekst behoort, bijvoorbeeld een liedtekst of een sprookje.

Te denken valt aan:

- filmpjes van twee politieke partijen vergelijken en beoordelen op overtuigingskracht;
- op basis van een reclamefolder bespreken hoe de afzender probeert vertrouwen te wekken bij het publiek;
- uitingen op sociale media bekijken en verwoorden hoe diegene inspeelt op gevoelens;
- uitleggen hoe manipulatietechnieken zijn gebruikt in een voorbeeld van nepnieuws.

Te denken valt aan:

- onderzoek doen naar jongerentaal en de herkomst daarvan;
- het gebruik van verschillende talen of taalvariëteiten in liedteksten van Nederlandse artiesten vergelijken;
- de benaming die voor een voorwerp gebruikt wordt in verschillende plaatsen in Nederland opzoeken en de verschillen uitleggen;
- aan de hand van een taalportret reflecteren op het eigen meertalig repertoire.

Eindterm 13

De leerling gebruikt ervaringen, interesses en kwaliteiten bij de eigen loopbaanontwikkeling. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen van de rol van vakspecifieke kennis en vaardigheden in de samenleving;
- oriënteren op sectoren, beroepen en vervolgopleidingen waarin kennis en vaardigheden van Nederlands een rol kunnen spelen;
- deelnemen aan activiteiten die bijdragen aan het verkennen van interesses, kwaliteiten en mogelijkheden;
- reflecteren op opgedane ervaringen, indien relevant voor de eigen oriëntatie op studie en beroep.

Eindterm 14

De leerling legt verbanden tussen het interpreteren van een tekst en de gebruikte literaire middelen, stijl en vorm. (B)

Het gaat hierbij om:

- beschrijven van inhoud en thema van verhalende, lyrische en dramatische teksten;
- beschrijven van opvallende literaire middelen en kenmerken van stijl en vorm;
- beschrijven hoe keuzes van een auteur of spreker voor literaire middelen, stijl en vorm bijdragen aan de interpretatie van een tekst.

Eindterm 15

De leerling evalueert diens literaire ontwikkeling aan de hand van literaire teksten. (E)

Het gaat hierbij om:

- belevend en herkendend lezen van zes literaire werken, waarvan ten minste drie oorspronkelijk Nederlandstalige boeken;
- lezen, beluisteren en bekijken van een gevarieerde selectie gedichten en liedteksten;
- verwoorden van opgedane inzichten en kennis over zichzelf na het lezen van literaire teksten;
- verwoorden van de eigen literaire ontwikkeling op basis van kennis van literaire genres, eigen interesses, belevingswereld en leeservaringen.

Eindterm 16

De leerling verkent verbanden tussen literatuur en maatschappij. (E)

Het gaat hierbij om:

- verkennen welke rol literaire teksten spelen bij grote gebeurtenissen in eigen en andermans leven;
- verkennen hoe belangrijke maatschappelijke thema's en gebeurtenissen beschreven worden in literaire teksten.

Te denken valt aan:

- beschrijven welke vormen van communicatie belangrijk zijn in verschillende beroepen;
- een interview houden over de rol van taal in het werk, met iemand vanuit de toekomstige beroepscontext;
- vaktaalwoorden die relevant zijn op een stageplek presenteren aan medeleerlingen;
- tijdens een praktijk- of stage-activiteit onderzoeken welke taalvaardigheden belangrijk zijn op die werkplek.

Te denken valt aan:

- een literaire mindmap maken met daarop de verhaalelementen die van belang zijn voor de interpretatie van de tekst;
- de inhoud en vorm vergelijken van twee verhalen over hetzelfde thema;
- een vergelijking maken van de manier waarop personages worden gekarakteriseerd;
- in een gesprek met klasgenoten uitleggen welk effect het vertelperspectief van een gelezen tekst heeft op de lezer.

Te denken valt aan:

- een literair fragment bespreken en vertellen welke inzichten de tekst oproept;
- een aantal literaire werken gemotiveerd rangschikken op basis van de eigen voorkeur;
- een korte recensie schrijven over een klassikaal gelezen boek;
- een medeleerling interviewen over twee literaire werken met aandacht voor opgedane inzichten.

Te denken valt aan:

- de uitwerking van een actueel maatschappelijk thema in een Young Adult-roman verkennen;
- gedichten op geboortekaartjes en rouwkaarten uit de eigen omgeving verzamelen en bespreken;
- een gedicht dat is geschreven naar aanleiding van een belangrijke maatschappelijke gebeurtenis klassikaal lezen en bespreken;
- verkennen hoe schrijvers in verhalen aandacht vragen voor onderwerpen die belangrijk zijn in de samenleving.